

Catalunya, el nou repte

Artur Mas

En primer lloc vull donar les gràcies a la London School of Economics per haver-me convidat a fer aquesta conferència. Ho faig en nom meu i en nom de la Fundació Trias Fargas. L'acord de col·laboració entre la nostra Fundació i la London School of Economics, a través de la Fundació Cañada Blanch és molt important i marca una fita en les relacions dels Think Tanks polítics catalans i el món acadèmic del Regne Unit. Això no hauria estat possible sense en Paul Preston. Aquest català de Liverpool que ens regala visions renovades de Catalunya i d'Espanya, des del coneixement i des de la complicitat. Gràcies Professor Preston.

De fet no és casualitat que avui siguem aquí. Ja des del temps en el que vaig ser Conseller en Cap del Govern de Catalunya vam voler compartir amb els darrers governs laboristes britànics algunes de les nostres experiències en matèria de govern electrònic, serveis públics, partenariat públic privat (una forma del que a Catalunya anomenem “concert”) i d'altres aspectes relacionats amb una nova governança per al segle XXI. Ara, des de l'oposició, quan segurament les coses es veuen amb més distància que quan un està immersit en la tasca de governar, donem un gran valor a aquells contactes. Per això la London School of Economics havia de ser un referent en aquesta nova etapa.

Nosaltres representem una nova generació de polítics catalans decidits a liderar la transformació que està tenint lloc a Catalunya. Com vostès saben, Convergència i Unió, la coalició que represento, ha governat vint-i-tres anys Catalunya, i és encara avui –tot i que fora del govern- la primera força política del Parlament català. Com vostès saben també, hem estat un actor important de la política espanyola, sempre a favor de l'estabilitat i el progrés general d'Espanya, participant en majories parlamentàries amb la UCD, el PSOE i el PP i contribuint jo crec que decisivament a l'èxit de la transició democràtica, de la integració d'Espanya a Europa i de la seva economia.

Això ho hem fet des d'un ideari en el que considerem essencial mantenir els trets principals de la identitat catalana –la llengua, la cultura, la manera de ser -, en el que ens sentim compromesos amb el progrés d'Espanya i d'Europa i en el que hem optat sempre per polítiques moderades i realistes, arrelades a la tradició liberal, però també a la social cristiana i a algunes lectures de la socialdemocràcia. No tan sols la nostra formació política, sinó el conjunt del nacionalisme català, ha estat sempre compromès amb els ideals democràtics, ha estat perseguit quan a Espanya hi ha hagut dictadures i ha reaparegut de manera efervescent quan hi ha hagut democràcia.

Des d'aquesta perspectiva, avui els voldria fer dues menes de reflexions. Unes, potser les més previsibles, són visions de conjuntura. Vostès saben que Catalunya acaba de presentar davant del Parlament espanyol una proposta d'Estatut d'autonomia, que reforma d'una manera profunda el que avui està vigent, i que ha estat aprovat pel noranta per cent del Parlament català, entre ells naturalment els diputats de Convergència i Unió, que com a primer grup de la cambra eren imprescindibles, però no suficients, per a la seva aprovació. Saben també que l'aprovació d'aquest Estatut és avui el tema central de la vida política espanyola, un factor d'enfrontament entre el govern i l'oposició i que al voltant d'aquest debat s'ha arribat a un nivell preocupant de crispació política. De tot això, que és la màxima actualitat política catalana i espanyola, m'agradaria fer-los algunes pinzellades.

Però els vull fer també avui reflexions d'una altra mena. Catalunya, les seves forces polítiques, i en especial Convergència i Unió, no se senten especialitzats en un debat tancat, exclusiu, que només ens interessa a nosaltres. Quan parlem de la qüestió catalana –en política catalana, espanyola o europea- no estem discutint assumptes particulars. Tenim la sensació –potser pretensiosa- que estem discutint en la qüestió catalana alguns temes d'interès i d'actualitat universals. Amb humilitat, però també amb convicció, creiem que la nostra experiència i el nostre cas poden ser una bona il·lustració, una bona manera de participar, en debats que estan al centre de la vida política i social europea. Per exemple, el debat sobre les relacions entre identitat i globalitat, entre tradició

cultural i modernitat econòmica i política. Tenim experiència, en això. Ens sembla que la podem aportar.

Encara tenim experiència en una altra cosa. Catalunya té avui set milions d'habitants. Va començar el segle XX amb dos milions d'habitants. Aquest creixement s'ha produït fonamentalment gràcies a la immigració, a l'arribada de persones nascudes fora de Catalunya. Amb una immigració alta i una natalitat baixa, una prestigiosa demògrafa calculava que sense l'arribada de gent de fora, només per creixement vegetatiu, els catalans serien avui només dos milions i mig. Vam tenir una forta immigració de la resta d'Espanya i ara tenim una molt considerable immigració de tot el món, fonamentalment del Magrib i de l'Amèrica llatina, però també de l'Europa de l'Est i d'Àsia. Durant molts anys, Catalunya ha anat construint un model teòric i pràctic d'acollida de les persones que venien de fora. Fins ara amb èxit, tot i que som conscients que els èxits del passat no són per ells mateixos una garantia absoluta dels èxits en el present i en el futur. Però creiem que també val la pena aportar aquesta reflexió.

Perquè, al cap i a la fi, molts ens pregunten: per què volen vostès més autonomia, més poder polític per Catalunya, millor control dels propis recursos econòmics? Per què volem un nou Estatut? I una part de la resposta, i no pas la menys important, és per mantenir i consolidar aquest model de cohesió social que fins ara ens ha anat bé, de vegades en circumstàncies molt difícils, més difícils fins i tot que en les actuals.

Comencem, doncs, per les consideracions de conjuntura. La política espanyola viu avui una situació polaritzada, amb un alt nivell de tensió, en la que sovint les referències a Catalunya i a les seves peticions d'autogovern són més l'excusa que no pas la veritable causa de fons d'un dur enfrontament entre govern i oposició. El Partit Popular, que es considera desplaçat del poder per l'onada d'indignació popular i per la catarsi col·lectiva que van provocar els atemptats de Madrid l'onze de març del 2004, té la sensació –en aparença- que el

malestar per algunes accions del govern socialista poden provocar una onada exactament contrària.

Per altra banda, dintre del partit socialista hi ha veus molt diverses, algunes de clarament implicades en un projecte d'aprofundiment democràtic i de reconeixement del pluralisme nacional dins de l'Estat, d'altres absolutament contràries a aquests plantejaments. El resultat és un clima polític crispat, on alguns temes que a hores d'ara semblava que havien estat superats com a motius d'enfrontament ideològic –com per exemple la qüestió religiosa- tornen a ser situats amb força sobre la taula, en una voluntat d'erosió mútua.

Convergència i Unió ha estat des de la mort de Franco un factor d'estabilitat i de moderació a la política espanyola. El nacionalisme català, se li ha reconegut per tots els estudiosos, ha significat en aquest període un factor de modernització de l'Estat, d'uropeïtzació i de superació de l'antic clima de guerra civil, que el franquisme va allargar en part fins als anys setanta. Les contribucions del nacionalisme català i de Convergència i Unió en concret han estat positives i eficients. La figura del president Pujol s'ha reconegut arreu com un dels actors importants de la transició i del primer període democràtic.

Casualment o no, aquest període actual de crispació de la vida política espanyola i de renaixement d'una dialèctica on dreta i esquerra topen sense el coixí d'un centre polític consolidat, ha coincidit amb la sortida del govern de Catalunya de Convergència i Unió i amb un període en el que la nostra força política no ha estat cridada a participar en les majories parlamentàries a les Corts espanyoles. La nostra vocació ha estat sempre donar estabilitat i restar crispació a la política espanyola. Sense renunciar als nostres objectius d'increment d'autogovern de Catalunya, que han estat durant molts anys perfectament compatibles amb aquesta aportació d'estabilitat i de moderació. Convergència i Unió ha estat sempre un factor d'equilibri, un element que ha ajudat a centrar les polítiques catalana i espanyola. En un moment en la que una i altra pateixen de manca de centre, de polarització, de crispació, molts ciutadans –catalans, però també no catalans- enyoren sens dubte aquest

paper. Només dir que Convergència i Unió està disposada a jugar-lo, sense renunciar als seus principis.

Però els deia que aquesta és una reflexió de conjuntura. Anem a les reflexions més de fons. El catalanisme que representa la nostra federació de Convergència i Unió no ha estat mai ni nostàlgic ni reactiu. És un projecte de modernitat, l'aposta per una fórmula que creiem que ens ajuda a resoldre problemes contemporanis. I problemes que no tenim nosaltres en exclusiva.

Catalunya ha estat de les poques zones de l'Europa del sud que ha fet la revolució industrial. La va fer el segle XIX, després d'unes potents transformacions econòmiques que havien arrencat ja a finals del segle XVII, i la va fer gairebé per sorpresa. Catalunya no té matèries primeres, no té fons d'energia pròpies, no tenia cap de les condicions materials que calien per a la revolució industrial. La va fer perquè existia una mentalitat, un sistema de valors, que hi era procliu. Una cultura –de vegades gairebé calvinista- de l'esforç individual, del valor del treball, de la necessitat de l'estalvi i l'austeritat. Catalunya tenia un esplendorós passat medieval, potser el primer parlamentarisme europeu, la capitalitat d'un regne que va arribar fins a Sicília, fins a Nàpols, fins i tot a Atenes. Però no era en el segle XIX un fantasma medieval. Era un país industrialitzat, amb una mentalitat mercantil i comercial, que valorava el treball i l'esforç. El nacionalisme català des del segle XIX neix d'una cosa i de l'altra. De la memòria del passat medieval, de la llengua i la cultura que ens van deixar, de la història diferenciada. Però també d'una dinàmica econòmica específica, d'unes necessitats d'autogovern i de gestió dels propis interessos plenament modernes.

Quan el catalanisme demana preservar la identitat catalana, transformada i reformulada per una extraordinària revolució demogràfica basada en la immigració al llarg del segle XX, no està demanant la resurrecció d'un fòssil històric. Està buscant la manera de conservar un model d'harmonització de la identitat i la modernitat, de la tradició i del progrés econòmic. Hi ha hagut un model català. Existeix encara.

Catalunya ha estat el segle XX un país d'una enorme potència cultural. El país de Gaudí, de la formació de Picasso, de Miró, de Dalí, de Tàpies. El país que ha mantingut la seva llengua i la seva cohesió social en un segle de gran immigració. El país que ha liderat la transformació econòmica d'Espanya cap a una potència industrial i la transformació política d'Espanya cap a una democràcia consolidada. Però per fer això, per continuar-ho fent, fan falta unes determinades condicions.

Aquestes condicions per a la cohesió social es poden resumir en dues: progrés i identitat. El model català exigeix, ha exigint fins avui, per crear bones plataformes d'aterratge als nousvinguts, per cohesionar gent de procedències diverses en una mateixa societat, un progrés econòmic constant i la pervivència d'una identitat forta, que actua de factor de cohesió. La forta personalitat catalana, la seva llengua, la seva cultura, els seus valors, ha ofert un tronc central al país on s'han pogut empeltar altres tradicions, altres maneres de celebrar i de viure, que han volgut compartir un espai públic, una plaça comuna.

Això ha funcionat. No sabem, si continuarà funcionant en el futur, però ha funcionat fins ara. Per tant, quan demanem els instruments per salvaguardar la llengua pròpia, el tronc cultural comú, la identitat de referència, ho fem també perquè forma part del nostre model de cohesió social., No és un model jacobí fonamentat en l'uniformisme. No pretenem assimilar. Tampoc no és un model de convivència sense barreja, de pur relativisme cultural. És un model mixt i complex, que precisa el fonament d'una identitat forta.

Però la cohesió social necessita sobretot progrés. Progrés col·lectiu i progrés individual. A Catalunya ha vingut gent de fora durant cent cinquanta anys perquè sabien que millorarien les seves vides i les de les seves famílies. Ha estat així. Fins avui, a Catalunya l'ascensor social ha funcionat. Els en podria donar centenars d'exemples. En l'economia, en la cultura, en la política catalana són gairebé majoria les persones amb llocs importants que o han nascut fora de Catalunya o són fills o néts de persones que van arribar de fora.

L'ascensor ha funcionat, perquè Catalunya és una societat extremadament flexible, molt poc estamentària, molt meritocràtica en el seu funcionament quotidià. Això no és una qüestió de política, és una qüestió de valors. Ho va ser fins i tot durant el franquisme, malgrat el franquisme. Però ha funcionat perquè hi ha hagut progrés general, perquè l'economia ha anat bé, perquè s'han fet empreses, perquè moltes d'aquestes empreses han crescut, perquè s'ha creat riquesa i s'ha repartit.

Si el model exigeix identitat i progrés –i un ascensor social eficaç -, necessitem els sistemes per garantir-los Catalunya, avui, pateix un dèficit fiscal sense equivalents a Europa, que s'emporta molts dels recursos que fan falta per mantenir aquest progrés i per actuar de locomotora econòmica d'Espanya. Quan en l'Estatut de Catalunya demanem més autogovern, millor finançament, menys dèficit fiscal, més capacitat de decidir, ho fem per continuar mantenint el nostre model de cohesió social i de progrés que ha estat bo per a Catalunya i bo per a Espanya. Avui, algunes mancances en infraestructures, un drenatge excessiu de recursos en nom d'una solidaritat que estem disposats a mantenir, però que s'ha d'articular d'una manera satisfactòria per a tothom, es poden convertir en cotilles del model català. Si no podem decidir què ens fa falta i no tenim els recursos que calen per dur-ho endavant, el nostre model pot entrar en crisi. En perjudici de tothom.

Em sembla que les qüestions de les que els he parlat no són, per dir-ho així, particularisme romàntics dels catalans. Estic convençut que dels grans temes dels que parlem els catalans, els grans temes que inspiren les posicions de Convergència i Unió, són de caràcter universal: com compaginar identitat i globalització, quin ha de ser el paper de l'estat i quins els seus límits, fins a quin punt és sostenible un estat provident, com garantim la cohesió social en uns països on es troben persones que vénen de móns de referència molt diversos... Fa molt pocs dies, a Barcelona, vaig fer una conferència en la que vaig apostar per l'associació entre la societat civil i l'administració pública per tirar endavant aquest projecte renovat de país. Va ser una crida a la llibertat i a la

responsabilitat. No hi ha una sense l'altra. No hi pot haver una societat creativa, justa, equitativa, sense una administració pública que hi cregui, i sense uns ciutadans prou lliures i responsables com per assumir aquesta tasca. D'això vaig parlar. I per això vaig parlar de lliure elecció de serveis públics, i per això vaig parlar de garantia de prestació.

Per això nosaltres seguim amb una atenció extraordinària el que passa al món que ens és més pròxim, el que passa a la Gran Bretanya, el que ha passat a França. També el que passa a un món més llunyà, però que ens afecta directament, a les nostres empreses i per tant als nostres ciutadans: el que passa a Xina o als Estats Units. Per això ens agrada també explicar com veiem, des de Catalunya, aquests grans debats del món occidental. Perquè tenim la sensació que el que s'ha fet a Barcelona, el que s'ha fet a Catalunya, mereix alguna cosa més que la curiositat davant de l'exotisme. Mereix la consideració d'una veu i d'una experiència, presentada amb humilitat però també amb convicció, que ens ha estat útil a nosaltres i que pot ser interessant per a tots.

Cal gosar mirar cap a Catalunya amb ulls renovats. Jo sé que la imatge que es té de nosaltres passa massa vegades per Madrid. Vull dir que passa per corresponsals de mitjans destacats a Madrid i que tenen un accés limitat a la realitat Catalana. Jo vull convidar-vos a conèixer el rol que hem tingut i tenim els catalans en la modernització d'Espanya i, per tant i en una certa mesura, si m'ho permeteu, en la viabilització d'una Europa possible, en la que, això si, tots hi siguem comptats com som. No som uns nou-vinguts, ni uns romàntics i prou, com us deia fa un moment. Som una gent que ha construït el seu projecte polític a partir d'un "com si" poguéssim parlar de tu a totes les nacions d'Europa i del món. I per fer-ho cal estar disposat a jugar al nivell de la Champions League, parlant i treballant "com si" fóssim un mes, amb tots els ets i uts, però fent-ho des dels marcs institucionals possibles.

Volem ser com som perquè sabe que així oferim a Europa un model que la fa possible, que la millora, que n'incrementa el valor. Volem ser com som per fixar-nos en els que ho fan millor que nosaltres. Volem se com som perquè hi

tenim dret. I a partir de tot això volem contribuir a la llibertat i a la justícia de les persones i de les nacions. En la mesura de les nostres molt limitades forces, és clar. Per això és tan important que avui els pugui adreçar aquestes paraules.

Artur Mas.

President de la coalició política Convergència i Unió.

Conferència pronunciada en la London School of Economics el 30 de novembre de 2005.